

Література

1. Александров А.А. Психогенетика: Учебное пособие. Санкт-Петербург : Питер, 2004. 192 с.
2. Калюжна Є.М., Вовна А.М. Зцілення як ефект консультаційної взаємодії. *Магістратура: стан, проблеми, перспективи розвитку*: матеріали регіон. наук.-практ. конф. 9-10 листоп. 2011 р. Суми, 2011. С. 51-57.

УДК: 378

Кармалюк С. П.,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Постановка проблеми. У своїй праці «21 урок для 21 століття» Юваль Харарі передбачає, в найближчому майбутньому, зникнення багатьох традиційних професій у всіх галузях та появу нових сфер економічної діяльності людини. Проте, на його думку, «проблема з усіма цими новими робочими місцями в тім, що вони напевно потребуватимуть нового рівня знань і вмінь»[4, с.51].

Однією з причин подібного стану речей, є процес глобалізації, який суттєво впливає як на стан усього людства, так і кожної країни та окремої людини зокрема. Саме глобалізація, як ключовий фактор трансформаційних процесів, актуалізує цілий ряд викликів, що постали перед системою сучасної освіти.

Стан розробленості проблеми. Варто зауважити, що даній проблематиці, останнім часом присвячена значна кількість публікацій. Зокрема, дане питання у своїх працях розкривають українські науковці А. Джурило, О. Глушко, Н. Кузнецова, О. Локшина, Я. Мудра-Рудик,

Л. Панченко, О. Чубрей, та інші. До широкої дискусії з питань трансформації системи освіти також залучено цілий ряд громадських діячів та представників міжнародних організацій.

Викладення основного матеріалу. В програмному документі «Реформа освіти і науки», який розміщено на Урядовому порталі, констатується, що «сьогодні українська освіта не відповідає ані сучасним запитам з боку особистості та суспільства, ані потребам економіки, ані світовим тенденціям. Саме тому здійснюється *системна трансформація сфери для забезпечення нової якості освіти на всіх рівнях: від дошкільної освіти – до вищої освіти та освіти дорослих*» [3]. Подібний парадокс, насамперед, зумовлений закостенілістю системи й певним спротивом з боку частини педагогічних й науково-педагогічних працівників, для яких пріоритетним залишився підхід - вивчити і запам'ятати. Й це в той час, коли парламент Великобританії «вважає, що система освіти повинна адаптуватися до мінливого ринку праці та відмовитися від викладання застарілих навичок, щоб не сформувати клас непотрібних людей» [1]. Однак, заради справедливості, мусимо констатувати, що на сьогодні український бізнес, а також державні та муніципальні структури ще не сформували стабільний запит на якісну підготовку необхідних фахівців. Мало того, частина іноземних компаній, які почали працювати в Україні, замість того щоб стимулювати такий попит, просто адаптуються до українських реалій.

Подібний парадокс зумовлений, насамперед, непослідовністю в реформуванні української освіти та різним баченням кінцевого результату на окремих рівнях освіти. Так, уже згадуваний програмний документ «Реформа освіти і науки» в частині «Нова українська школа» передбачає «оновлення змісту базової освіти і методик навчання, що відповідають потребам формування ключових компетентностей для життя. Це, зокрема, вільне володіння державною мовою, математична, загальнокультурна та екологічна компетентності, підприємливість та інноваційність, економічна компетентність тощо. А також – наскрізні вміння: критичне та системне

мислення, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення тощо» [3]. Таке трактування змін є цілком закономірним, оскільки відповідає світовим трендам щодо бачення функцій освіти та навального закладу – формування культури та світогляду молодої людини. Адже ключовим чинником успішності сьогодні є креативність, комунікативність, здатність до аналізу та синтезу. Зрозуміло, що подібний підхід має мати подальший розвиток й щодо вищої школи. Однак, як свідчить цитований вище документ, в частині «Якісна вища освіта та освіта дорослих», оновлення методик навчання, сприяння мобільності студентів, перетворення університету на місце для обміну думками уже не є пріоритетом. Натомість ми бачимо, що ключові зусилля спрямовані на: розширення автономії закладів вищої освіти, впровадження прозорих та справедливих умов доступу, академічну доброчесність та підвищення рівня підготовки фахівців без будь якої конкретизації. Як результат – брак довіри, в потенційних споживачів, до системи вищої освіти, відтік молодих українців на навчання закордон, байдужість бізнесу. Уже не є таємницею фраза, якою зустрівають переважну частину молодих фахівців роботодавці – забудьте усе чого вас учили в університеті.

Незатребуваність молодих фахівців на рику праці та невідповідність їх підготовки потребам часу призведе з одного боку до зниження престижності вищої освіти в Україні, а з іншого до системної кризи в закладах вищої освіти.

Вихід з даної ситуації лежить в кількох площинах. Насамперед, безумовно це серйозні зміни в організації навчального процесу. Ринок праці сьогодні потребує фахівців, як мають необхідні знання та навички на стику двох або більше спеціальностей, постійно вдосконалюють свої фахові навички та набувають нових знань. Варто зауважити, що навчання протягом усього життя сьогодні є не забаганкою, а нагальною потребою. В сучасному інформаційному суспільстві здобуття неформальної освіти в зручний спосіб та час є чудовою можливістю підвищити свою конкурентність.

Зупинимось на підготовці фахівців з соціальної роботи. Сьогодні соціальний працівник зможе бути конкурентним за умови, коли крім фахових навиків володітиме базовими знаннями з основ медицини, економіки, педагогіки та управління. Працевлаштування соціальних працівників, як опанували свій фах, маючи початкову вищу освіту на рівні педагогічного або медичного коледжу, виглядає набагато перспективнішим, порівняно з випускниками як здобули базову фахову освіту.

Водночас необхідно кардинально змінити роль науково-педагогічних працівників в організації навчального процесу. Уже минув той час, коли знання викладача були незаперечною істиною, й зміст навчання полягав в передачі цих знань студентові. Сьогодні його роль більше полягає в розкритті особистих якостей студента, які дозволяють йому ефективно та гармонійно взаємодіяти з іншими людьми. Як не дивно це звучить, проте викладач має стимулювати студента отримувати знання. Активізувати студента, на думку співзасновниці проекту «Вище» Анастасії Нуржинської, можливо через «конструктивне узгодження. Це принцип, який використовується для розробки навчальної діяльності та завдань для оцінювання, яке безпосередньо стосується результатів навчання». Необхідно «зробити іспит максимально відповідним до намірів курсу. Тому добре викладати – це залучати студентів використовувати найвищі рівні когнітивних процесів» [2].

Ще однією прерогативою до позитивних змін в системі вищої освіти має бути покращення мобільності студентів. Мобільності як на рівні України так і інших країн. Необхідно визнати існування регіональності в системі української освіти, що в свою чергу не сприяє формуванню конкурентного освітнього середовища. Щороку тисячі вступників відмовляються навчатись за кошти державного бюджету, якщо місце навчання є досить віддаленим від місця їхнього постійного проживання. Як результат – перенасичення фахівцями певного спрямування одного регіону, при дефіциті подібних фахівців в інших. Ключовою перешкодою для зовнішньої мобільності є

низький рівень володіння англійською переважної більшості українських студентів.

Висновки. Отже, трансформація системи вищої освіти в Україні неминуча, якщо вона хоче бути в ойкумені, а не на околиці світового розвитку. Реформування освіти має мати чітко визначені завдання та мету, бути наскрізним й цілісним. Освітні програми, за якими ведеться підготовка фахівців, повинні переважно бути мультидисциплінарними. Нова модель освіти насамперед повинна бути спрямована на розкриття особистих якостей студента, які дозволять йому ефективно та гармонійно взаємодіяти з іншими людьми, підвищать його конкурентність та можливість реалізувати себе на ринку праці. Важливим елементом підвищення спроможності випускників українських закладів вищої освіти також є покращення мобільності студентів та розвиток неформальної освіти.

Література

1. Кенігштейн І. Клас даремних людей [Електронний ресурс]. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/klas-daremnih-lyudey-50019462.html>
2. Нуржинська А. Як навчити студентів так, щоб вони знали [Електронний ресурс]/ URL: http://gohigher.org/navchyty_studentiv
3. Реформа освіти і науки [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti>
4. Харарі Ювал Ной 21 урок для 21 століття. Пер. з англ. О. Дем'янчука. К.: Форс Україна, 2018. 416 с.